

DUSNOK – FAJSZ ÁLTALÁNOS ISKOLA FAJSZI ÁLTALÁNOS ISKOLÁJA

∞ Mesék és mondák nyomában,
barangolás Erdélyben ∞

TARTALOM

I. A projekt címe

II. A projekt célja

III. A projekt résztvevőinek köre

IV. Megvalósítás szervezeti keretei

V. Megvalósítás helyszínei

VI. A projekt megvalósításának ütemterve

VII. A projekt megvalósításának beszámolója

1. Határtalanul! Előkészítő óra
2. Tanulmányi kirándulás útibeszámolója
3. Határtalanul Értékelő óra
4. Nemzeti összetartozás – Határtalanul! témanap

VIII. Értékelés

1. A program értékelése
2. A projekt végrehajtásának értékelése / Reflexiók

I. A projekt címe

Mesék és mondák nyomában, barangolás Erdélyben Határtalanul! – Tanulmányi kirándulás hetedikeseleknek

Szükségessége:

A 21. század küszöbén, a globalizáció korában, amerikanizálódó világunkban a felnövekvő nemzedékeket nemzeti önismerettel, egészséges nemzettudattal kell a nevelésnek felvérteznie. Ennek fontos eszköze, hogy a tanulók megismerjék a szülőföld, a magyar nyelvterület szellemi és tárgyi hagyományait, történelmi emlékeit. Mindezek megismerésével a múlt tisztelete, a hazához való kötődés erősödik a tanulóknál.

II. A projekt célja

- nemzeti önismeret, egészséges nemzettudat megalapozása
- nemzeti összetartozás érzésének kialakítása, elmélyítése
- ismeretek nyújtása a határon túli magyarság életéről
- értékrendszer, társadalmi normák közvetítése, szocializáció
- érzelmi, etikai és esztétikai nevelés
- önálló prezentációkészítés
- aktív, cselekvő részvétel
- önálló tevékenységre, a határon túli magyarság életére vonatkozó gyűjtőmunkára ösztönöz
- pozitív attitűdök és személyiségvonások kialakítás
- általánosítás, összefüggések meglátása, összehasonlítás

Fejlesztési cél: Szociális kompetenciák fejlesztése:

- kooperáció a csoport tagjai és más csoportok között - dusnoki és fajszi diákok és pedagógusok együttműködése
- értékek feltárása
- kompromisszumkeresés, együttműködés

- tolerancia, empátia
- kommunikáció egyének és csoportok között
- felelősség

Fő cél: a határon túli magyarság életének megismerése illetve, hogy bele tudják élni magukat a határon túli magyarság életébe.

III. A projekt résztvevőinek köre

- Dusnok – Fajsz Általános Iskola 7. osztályos tanulói
- pedagógusok: Nagy Gézáné; Mihalik Gáborné; Mihalik Gábor; Mihalik István; Vargáné Doszpod Barbara
- szülők
- szakemberek: Hideg Marianna projektvezető; Molnár Zoltán János táncoktató

IV. Megvalósítás szervezeti keretei

- tanítási órák
- délutáni foglalkozások
- tanulmányi kirándulás
- témanap

V. Megvalósítás helyszínei

- Dusnok – Fajsz Általános iskola
- Dusnok – Fajsz Általános Iskola Fajsz Általános Iskolája
- Románia - Erdély

VI. A projekt megvalósításának ütemterve

TEVÉKENYSÉG	FELELŐS	HATÁRIDŐK
ELŐKÉSZÍTÉS Határtalanul! Előkészítő óra	projektvezető: Hideg Marianna; projektmegvalósításban résztvevő pedagógusok: Nagy Gézőné; Mihalik Gáborné, Mihalik Gábor, Mihalik István; Vargáné Dospod Barbara	2023. március 30.
MEGVALÓSÍTÁS Tanulmányi kirándulás	projektvezető: Hideg Marianna; projektmegvalósításban résztvevő pedagógusok: Nagy Gézőné; Mihalik Gáborné, Mihalik Gábor, Mihalik István; Vargáné Dospod Barbara	2023. április 11-15.
ÉRTÉKEKÉLÉS Határtalanul Értékelő óra Nemzeti összetartozás – Határtalanul! téma nap	projektvezető: Nagy Gézőné; projektmegvalósításban résztvevő pedagógusok: Mihalik Gáborné, Mihalik Gábor, Mihalik István; Vargáné Dospod Barbara	2023. április 24. 2023. június 5.

Tervezés, előkészítés

A) 7. osztályos tanulók feladatainak kijelölése:

- tanulmányi kiránduláson érintett helyszínek kiosztása
- gyűjtőmunka az erdélyi települések kapcsán
  - a települések magyarságának története, jelene
  - lakosságának etnikai összetétele
  - történelmi, kulturális emlékei
- prezentáció elkészítése
- felkészülés a prezentációval támogatott tanulói előadásra

B) Projektbe bevont tanítási órák 7. osztályban:

- **Magyar nyelv és irodalom**
  - Reményik Sándor: Eredj, ha tudsz!
  - Szent László mondák
  - Arany János életrajza, versei: Családi kör; Rege a csodaszarvasról
  - Kőmíves Kelemen c. ballada elemzése
  - Rapsóné mondája; Gyilkos – tó mondája
  - Tamási Áron életrajza

- Petőfi Sándor életútja
- **Történelem:**
  - Trianoni békediktátum által okozott politikai, gazdasági és jogi problémák meggláttatása
  - Elcsatolt történelmi országrészek neve és elhelyezkedése
  - Erdély története
  - 1848/49- es forradalom és szabadságharc, aradi vértanúk
  - Szent László mondák
- **Technika, rajz**
  - A középkor építésze
  - Várépítés a középkorban
  - Középkori vár - makett építése
  - Hunyadi címer
  - Torockói népviselet, székely népviselet
  - Orbán Balázs életrajza
  - Székelykapuk
  - Korondi fazekasság
- **Ének:**
  - Székely himnusz megtanulása
- **Földrajz:**
  - Erdély földrajza
  - Sóbányák kialakulása
  - Medve – tó és a Gyilkos – tó kialakulása

VII. PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSÁNAK BESZÁMOLÓJA

1. Határtalanul! Előkészítő óra

Időpontja: 2023. március 30.

Helye: Dusnok – Fajsz Általános Iskola 7. osztályos tanterme

Előkészítő óra tartalmi elemei:

- Határtalanul! program pályázati céljainak ismertetése – Nagy Gézáne tanári előadása
- Erdély története – Mihalik István prezentációval támogatott tanári előadása
- A trianoni békekötés és következményei – feladatmegoldás csoportmunkában

- Mesék és mondák nyomában, barangolás Erdélyben tanulmányi kirándulás részletes programjának ismertetése – Mihalik István és Nagy Gézáné prezentációval támogatott tanári előadása
- Meglátogatandó erdélyi települések bemutatása – prezentációval támogatott tanulói előadások
- Határtalanul füzet megnyitása és vezetése
- Egy jól felkészült csapattal öröm a kirándulás! – Mihalik István vezetésével a toleráns és kooperatív viselkedés alapszabályainak összegyűjtése csoportmunkában

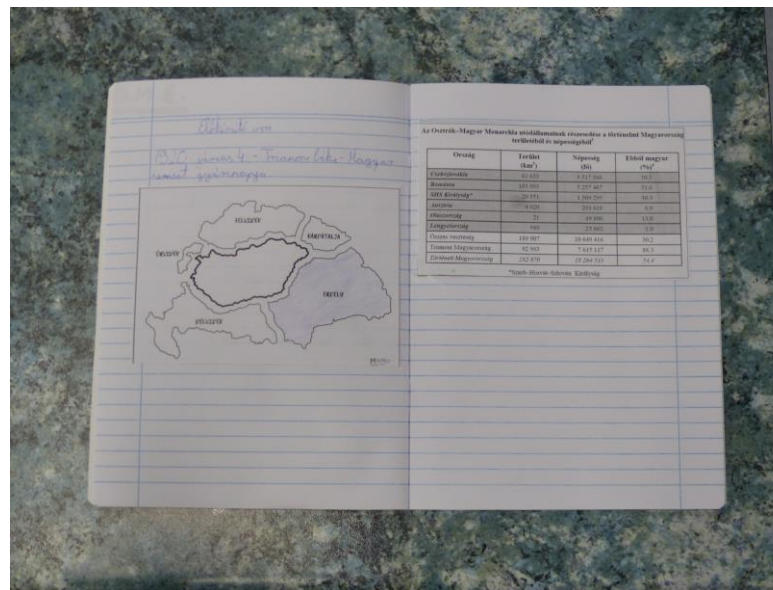
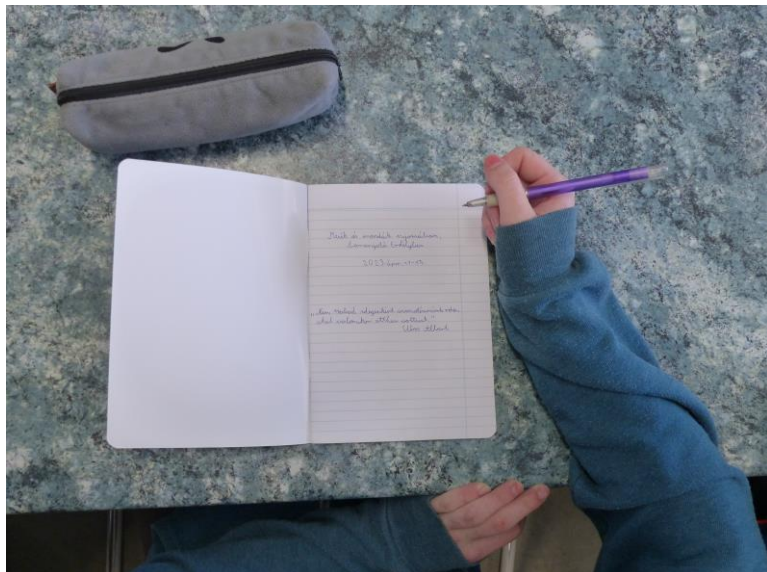
Előkészítő tevékenység:

Előzetesen a tanulók felkészülésre megkapták egy – egy a tanulmányi kirándulás tervezett útvonalának települését. Prezentációval támogatott kiselőadás keretében délutáni foglalkozásokon mutatták be az adott település lakosságának etnikai megoszlását és történelmi emlékeit.

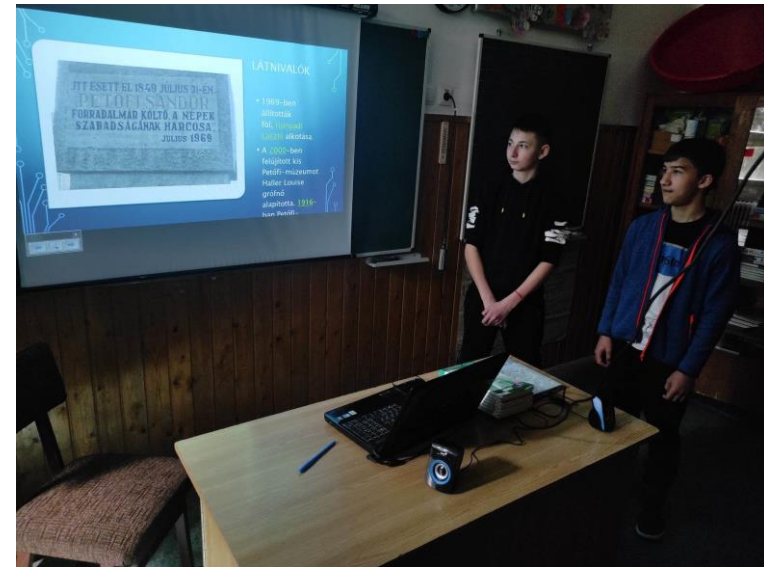
Program céljának és tartalmának ismertetése

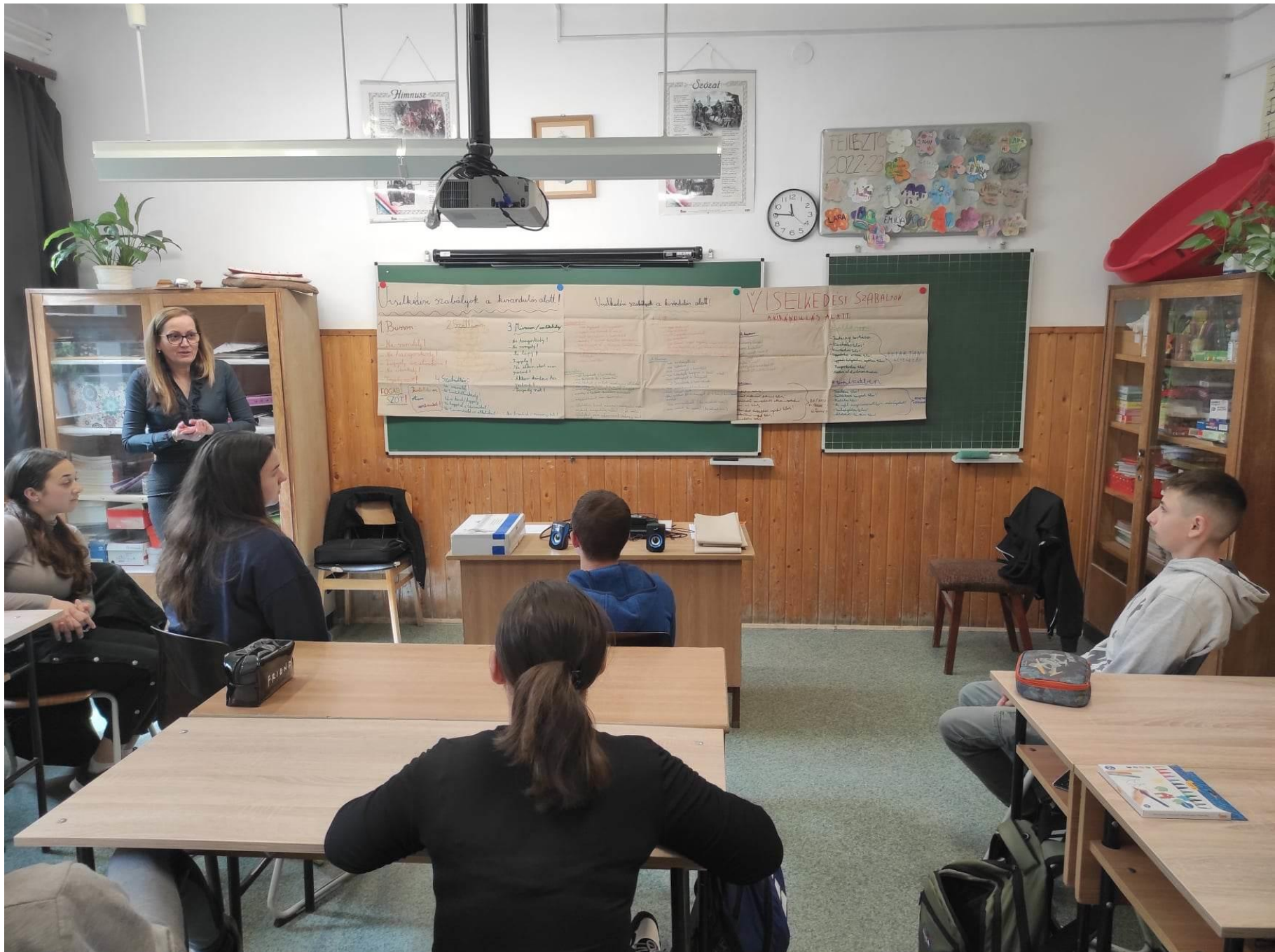

Határtalanul projektfüzet megnyitása

Tanulói előadások, csoportmunkában viselkedési szabályok összegyűjtése

2. A tanulmányi kirándulás útibeszámolója

1. nap:

2023. április 11-én hajnalban felszálltunk az autóbuszunkra és útnak indultunk. Ezzel kezdetét vette az ötnapos erdélyi kirándulásunk.

Reggel 10 óra körül érkezünk a méhkeréki határátkelőhelyhez, mely Csongrád megyében található. Az egész hely nagyon elhagyatottnak tűnt, szinte kísérteties volt. A határőrök feljöttek az autóbuszra és összeszedték a személyi igazolványainkat. Körülbelül 10-20 perc várakozás után átengedtek minket a határon, ami egy hatalmas megkönnyebbülés volt számunkra, hogy miért, azt mi sem tudjuk. Miután átléptük a határt, elindultunk Nagyszalonta felé, ami az első helyszínünk volt. Nagyszalontára érve először a Csonka-toronyba látogattunk el, ahol egy nagyon kedves tárlatvezető hölgy részletes és rendkívül érdekes bemutatót tartott nekünk Arany János életéről. A torony 4 emeletes volt. A földszinten a torony makettjét láthattuk, amelynek segítségével betekintést nyerhettünk az egyes szintek kiállítási tartalmába. Érdekessége a kiállításnak, hogy komódszerű fiókos szekrényekbe rejtve ismerhettük meg Arany János életének részleteit. Például egy Petőfi Sándor által rajzolt képet a költőről. Az első emeleten Arany János használati tárgyai voltak láthatóak. Szinte elképzelhetetlen, hogy az egyik leghíresebb magyar költő használta ezeket a tárgyakat. Láttuk a Petőfitől ajándékba kapott teás kannáját, és a széket, amelyben Arany eltávozott az élők sorából. A második szinten a költőről készített festményeket és rajzokat tekinthettük meg. A harmadik szintre érve egy szoborészlet tárult elénk, ami Arany János mindennapjait idézte. Kiállították a költő íróasztalát, a rajta lévő használati tárgyait és szekrényeit. Az utolsó szint ablakaiból kinézve csodálatos látványt nyújtott a városkép. Ezen a szinten még sok logikai feladatokat és játékokat próbálhattunk ki, ami szerintünk nagyon érdekes és gondolkodtató volt. Mikor végeztünk, a toronytól nem messze felállított Arany János szoborhoz sétáltunk át, amit több kisebb mellszobor vett körül. Tanulói kiselőadás formájában felelevenítettük Arany János életét, majd általa írt verseket szavaltunk el. Mi fajsziak a Rege a csodaszarvasról című versét választottuk, míg a dusnokiak a Családi kört. A szavalatok után tiszteletünk jeléül koszorút helyeztünk el a szobornál. Számunkra nagyon megható és felejthetetlen pillanat volt.

Következő úticélunk a Királyhágó volt, amit Erdély kapujának neveznek. Mikor odaértünk egy elképesztően káprázatos látvány tárult elénk, az 582 méter magas Király-hágó vonulata. Szerencsére nem takarta pára és köd a kilátást, így rengeteget fotót készíthettünk.

A buszra szállva Torockó felé vettük utunkat. Út közben a nagyképernyőn (ami a busz legelején lévő hatalmas ablak) 4 óra körül megpillantottuk a Tordai-hasadékot. Szomorúak voltunk, hogy nem mehettünk el oda. Torockóra érve megpillanthattuk a Székely-követ, amely a kis magyar falu egyik legnagyobb büszkesége. Ebben a napban ez a helyszín tetszett a legjobban, legfőképpen a táj gyönyöre miatt. Maradandó élményt nyújtottak a sétánk során látott jellegzetes fehér falú, zöld ablakos házak. A buszhoz visszavezető utunkon láttuk, hogy két ott élő idős bácsi a

ház előtti padon ül magyarul beszélgettek, igaz ez nem annyira meglepő, de jó volt magyar szavakat hallani. Nagyon fáradtan, de jó kedvel indultunk el a szállásunk felé, Székelyszentlélekre, a Becsali Panzióba. Mikor odaértünk, már a kapuban vártak minket, süteménnyel kínáltak. A panzió hű a nevéhez, becsaltak minket a süteménnyel és a kedvességükkel. Nagyon jól esett, hisz nem számítottunk arra, hogy ilyen jó szívvel és barátságosan várnak majd minket. A vacsora nagyon finom volt. Tanáraink felkészítettek arra, hogy kóstoljuk meg mindig az erdélyi ételeket. Egész héten megfogadtuk a tanácsot, és megismertük az erdélyi konyha finomságait.

A vacsora után elfoglaltuk a szállásunkat. Mi fajsziak a Hegyikő vendégházban szálltunk meg, ami közvetlen az ebédlő épülete mellett volt.

2. nap:

Korán keltünk. A bőséges reggeli – bundás kenyér, virsli, tojásrántotta, sajt, felvágottak, tea – után Szováára, a Székely-Sóvidék központjába utaztunk. A település európai hírű üdülőfalu, ahol a meleg vizéről és magas sótartalmáról ismert Medve tavat néztük meg. Még nem indult el a fürdőszezon, ezért a tavat csak felülről láthattuk. A felkészülés során azt olvastuk róla, hogy a Medve-tó Európa legnagyobb heliotermikus tava. Nevét annak köszönheti, hogy alakja egy kiterített medvebőrre hasonlít. A vize a heliotermikus jelenség miatt 35 Celsius fokra melegszik fel. Fentről nézve próbáltuk beazonosítani az alakját a leírtakhoz, de nem fedeztük fel a hasonlóságot. A buszhoz visszasétálva megcsodálhattuk a régi történelmi és új modern fürdőépületeket.

Ezt követően Parajdra utaztunk, ahol felkerestük Európa egyik legnagyobb sótartalmú bányáját. A sóbányába zsúfolt csuklós buszon vezetett az út, majd a megállónál leszállva meredek lépcsőkön jutottunk le a bánya gyomrába. Lent nagyon elcsodálkoztunk, mert barlanghoz hasonlóan képzeltek el a sóbánya belsejét, de egy hatalmas, magas, széles, tágas tárnában jutottunk. A kávézók, boltok mellett játszótér, kápolna, ügyességi kötélpálya, pihenő padok és hintaágyak látványa tárult elénk nyüzsgő embertömeggel. Egy órát kaptunk, hogy mindent megnézzünk. Olvastuk, hogy a sóbányák sócsarnokai a légúti betegségek kiváló gyógyhelyei ezért nagyon örültünk, hogy az élmények mellett „gyógyulunk, regenerálódunk” is. A sóbánya után látogatást tettünk egy családi vállalkozásban működő sófeldolgozónál. A családfő előadást tartott a sófeldolgozás menetéről és a sóvágást is bemutatta. A feldolgozott sóból, étkezési só, sópárnát és kozmetikai termékeket is készítenek. A bemutató után vásárolhattunk a család termékeiből.

A következő úticélunk a Sóvidék legnevezetesebb települése, iparművészeti, idegenforgalmi és művelődési központja Korond volt. Itt lehetőséget kaptunk, hogy a falut átszelő út két oldalán kialakított kirakodóvásárban megismerjük a helyiek kézműves termékeit, és ajándékokat vásárolhattunk az otthoniaknak.

Korondról Farkaslakára érkeztünk. Felkerestük Tamási Áron a Kossuth-díjas székely magyar író szülőhelyét. Síremlékénél felolvastuk életrajzát és tiszteletünk jeleként koszorút helyeztünk el.

A nap utolsó helyszíne Szejkefürdő volt. Elsőként a Mini Erdély Parkot látogattuk meg, amelyet a Székelyföldi Legendárium csapata székelyföldi turizmus fellendítése érdekében hozott létre. A park Erdély építészeti sokszínűségét mutatja be. Erdély legfontosabb épületeinek makettjeit tekinthettük meg. A bemutatott épületek közül több is az UNESCO Világörökség része. Feladatunk volt, hogy megkeressük azoknak az épületeknek a makettjeit, amelyeket az öt napos kirándulás során látni fogunk. pl. Déva vára, Vajdahunyad vára, Mikó vár, Csíksomlyói Kegyetemplom... Az épületmakettek között sétálva láttuk a kertivasúton közlekedő Mini Székelygőzöst, amely a térség leghíresebb tömegközlekedési eszközének a Székely gőzösnek a kicsinyített másolata. Sajnos csak kicsi gyerekek utazhattak rajta.

A parklátogatás után felkerestük Orbán Balázs néprajzi gyűjtő, történétíró és politikus síremlékét, akit az utókor a legnagyobb székelyként tart számon. Sírja elé székelykapu-sort állítottak, amelyekből az utolsó kapu az övé volt. Életrajzának ismertetése után tiszteletünk jeléül koszorút helyeztünk el a sírnál. Ezt követően sétát tettünk a székelykapuk alatt. 14 kapun haladtunk át. Sütő András író az élet és halál kapuinak nevezte a kapusort. Marianna projektvezető asszony érdekes előadást tartott a székelykapukról. Elmondta, hogy a székelykapu többet jelent egy bejáratnál. Beszélt arról, hogy milyen fából készítették, mit mutattak a bejáratok, mit jelentettek a színek és szimbólumok.

Az élményekben és ismeretekben gazdag nap után finom vacsora várt minket.

3. nap:

Elérkeztünk túranap. Bőséges reggelivel kezdtünk, hogy legyen energiánk az egyik legmozgalmasabb naphoz. A buszra szállva izgatottan vártuk Hargita megye csodáit. Útközben megálltunk Gyergyószentmiklóson, ahol felvettük a túravezetőnket, Robi bácsit, aki egy kedves és szórakoztató ember volt. Elmondta, hogy Gyergyószentmiklós olyan hely ahol télen nagyon hideg van, és nyáron sincs meleg. Utunk során megálltunk egy víztározónál, ami a vízszint szabályozását szolgálja, a környező települések biztonsága érdekében. Marianna néni még hozzá tette, hogy van a közelben egy hely (Bözödújfalú), ahonnan evakuálták a magyar embereket és a falu elárasztásával hozták létre hasonló víztározót.

Kanyargós hegyi úton haladtunk tovább, csodálva a hegyek látványát. Egy helyen megálltunk, hogy csoportképet készítsünk háttérben a havas hegycsúcsokkal. Utunk során Robi bácsi felhívta a figyelmünket arra, hogy egyre magasabbra érve eltűnnek a lombhullató fák és helyüket a fenyők veszik át. Megérkezve a Békás-szoroshoz szendvicset, vizet és csokit vettünk magunkhoz, majd elindultunk a szorosba. A kilátás nagyon szép volt. A korábban látott fényképekről nem is gondoltuk volna, hogy ennyire gyönyörű ez a táj. A szorosban libasorban kellett haladnunk az

út szélén. Mellettünk gyors folyású patak, fölöttünk a szoros sziklái magasodtak. Egy útszéli magaslatnál fotókat készítettünk, majd folytattuk utunkat a sebesen folyó Békás - patak mellett. Az egyik megállónál Robi bácsi elmesélte a Békás - szoros keletkezését. Mesélt a ritka, magasságokat kedvelő havasi gyopár nevű virágról is.

A vadregényes túra után a Gyilkos - tóhoz indultunk. Itt, aki szeretett volna és kellően felkészülten érkezett, az sétálhatott egy kört a tó körül. A tókerülő túra elején pólóra vetkőztünk, mert hétágra sütött a nap és nagyon jó idő volt. A túra végére a tavaszból a télbe érkeztünk. A tó északi része még be volt fagyva és hóban folytattuk a sétánkat. A túra során Robi bácsi elmesélte a tó keletkezését. Elmondta, hogy a tó visszahúzódóban van, a hordalék miatt elláposodik és kb. 50 év múlva eltűnhet. Ezt hallva nagyon örültünk annak, hogy mi még láthattuk. Egy helyen megálltunk fényképet készíteni, ahol a háttérben a vörös sziklák adták. Túravezetőnkől megtudtuk, hogy a tó eredeti neve Vörös - tó, amelyet a belefolyó patakok vöröses színű hordaléka miatt kapott. A havas túraszakaszt hegymászás követte. Lassan haladtunk a meredek és csúszós szakaszon, szerencsére mindenki ügyesnek és kitartónak bizonyult. Fáradásunkért cserébe a kilátóról gyönyörű látvány tárult elénk a tóra. A csoportképek elkészítése után fáradtan, de élményekben gazdagon csatlakoztunk a tóparton várakozó társainkhoz. Ők sem unatkoztak, kürtös kalácsot vásároltak, beszélgettek, hógolyóztak.

A szálláson várt ránk a jól megérdemelt vacsora, kapros bableves, csomboros töltött káposzta, spagetti és kürtös kalács.

4. nap:

Reggeli után „Csíkország” nevezetességeit vettük célba. Az első helyszín a Tolvajos - tetőn található, hármaskereszt emlékhely volt. Ennek az emlékhelynek a bal oldali keresztje a csíksomlyói kereszt kolostor 1444-es megalapításának emlékét őrzi, a középső a honfoglalás 1100 éves évfordulóját jelképezi, a jobb oldali pedig Márton Áronra emlékezik, aki az erdélyi katolikus egyház egyik legnagyobb püspöke volt. Itt koszorúztunk illetve elénekeltük a magyar és székely himnusz. Utunk során elhaladtunk a Csíki medence mellett, ami három részre osztható: Felcsíkre, Középcsíkre és Alsócsíkre. Itt már Hargita megyében voltunk.

Csíkszeredán megállva meglátogattuk az a Millenniumi templomot. Ez egy többnyire fából készült katolikus templom. Érdekessége, hogy kör alakú és az oltár közepén van. A templomot a híres magyar építész, Makovecz Imre tervezte. A templomban közösen imádkoztunk, majd meghallgattuk Marianna nénit a projektvezetőnk, aki sok érdekességet mondott el a templomról. Beszélt a méhkas alakú oltárról, tekintetünket a templom mennyezetére vezette, ahol az üvegtető át a tetőre helyezett arkangyalok néztek le ránk. A templom előtt csoportképet készítettünk, majd folytattuk felfedező utunkat.

A Mikó várba a csíki székely Múzeum kiállításán betekintést nyertünk a székely emberek mindennapjaiba. Először a pásztorok életével ismerkedtünk meg: megnéztük, hogy hol aludtak, hogyan készítették a zsindelyt a tetőfedéshez, megismertük a bognár munkáját. Nagyon tetszett a pásztorok medvetámadás ellen készített fekhelye az „esztena”, amely a fekhely mellett tágabb értelemben a legelőterületet is jelentette. A kiállítás következő terme a székely nők életét mutatta be a születéstől az öregkorig. A tárlatvezető hölgy székely tájszólással, nagyon érdekesen mutatta be a női sorsot. Betekintést nyertünk egy lánykérés folyamatába és az ezután következő házasság életbe. Nagyon érdekes volt, hogy a lányok szoknyájának díszítése, amely egyben a család anyagi helyzetéről is tájékoztatta a kérőket és a falut. Megtanultuk a csíkok olvasását. A kék csík azt jelenti, hogy a lány csíki, a zöld azt, hogy a család erdővel rendelkezik, a barna pedig azt, hogy mennyi föld van a család birtokában. Minél szélesebb a csík, annál nagyobb a vagyon. A lila csík arról tájékoztató, hogy a család papot adott a közösségnek. A tájegység öltözködését a székely népviseletbe öltöztetett babákon ismerhettük meg. A vár másik szárnyában belenézhattunk a várkútba és kisfilm mutatta be a kútban talált dolgok eredetét. Nagyon élveztük, hogy itt korabeli katonai őr jelmezbe öltözhettünk. Sok – sok fényképet készítettünk.

Következő úticélunk a Csíksomlyón található Mária kegytemplom volt, amely a katolikus székelyek híres búcsújáró helye és szellemi központja. A templomba lévő Mária szobornak csodatevő képességet tulajdonítanak. Közös ima után, aki szerette volna, az imádkozhatott és megérinthetette a szobor lábát. Innen elsétáltunk a papok fürdőjéhez. A Csíksomlyói kegytemplom mögötti területen a ferences kaszáló helyén fakadó forrás vizét a csíksomlyói ferences barátok medencébe fogták, és magánfürdőt alakítottak ki, amelyet Barátok „feredőjének” neveztek, ami egy természetes borvízfürdő. Mivel bugyogott fel a víz, azt hittük, hogy forró, de igazából jég hideg volt csak a gázok miatt bugyogott. Ennek a közvetlen közelében egy borvízforrás található, aminek az íze nem nyerte el a tetszésünket a magas vastartalma miatt.

Csíkszereda látványosságai után az utolsó állomásunk Máréfalva volt. A művelődési Házban a Rozetta Ifjúsági Egyesület táncosai vártak minket. Bemutatták számunkra a székely táncokat, majd az ezt követő táncházban megtanultuk a lépéseket. Nagyon vidám hangulatban telt a délután. A táncos múlttal és tapasztalattal rendelkező társaink hamar elsajátították a táncot, a többiek pedig nagyon kitartóan próbálkoztak. A táncban kifáradva jól esett a finom bodza és málnaszörp, amivel megkínáltak.

Rövid séta után éhesen érkeztünk meg Róza mama udvarába. Kemencében frissen sült túrós lepénnyel vártak. Láttuk a befűtött kemencét, Róza mama sütőlapáton tolta be a lepényt a forró kemencébe. A várakozás alatt megsimogathattuk a háziak cicáját és lovát.

A finom uzsonna után a székelykapukkal övezett utcafronton sétálva az Összefogás házába mentünk. Kató néni várt minket, aki elmondta, hogy Bőjte Csaba atya kezdeményezésre jött létre az épület. Naponta fogadják a település szegény gyermekeit, meleg ebéddel kínálják őket és segítik őket a tanulásban és a szabadidő hasznos eltöltésében. Kató néni elmondta, hogy az épületet istállóból alakították át, minden bútorra külön-külön gyűjtöttek. Elmondta, hogy ha szükség volt valamire, akkor mindig jött „valaki”, aki segített. Az épület padlózata a projektvezetőnk Marianna

néninek és a férjének köszönhető. A gyerekek számára ajándékot is vittünk. Marianna néni egy nagy fazekat vásárolt, mert Kató néni ezt kérte. Élményekkel gazdagodva kilenc óra felé „hazaértünk” és ezzel le is zárult a negyedik nap.

5. nap:

A kirándulás utolsó kiadós reggelije után Fehéregyházára indultunk, ahol megkoszorúztuk a Petőfi Emlékhelyet. Marianna néni elmondta nekünk, hogy eltűnése előtt ezen a helyen látták utoljára a költőt. Megemlékezésünk különösen aktuális volt, mert idén van a költő születésének 200. évfordulója. Ide egyébként egy nagyon forgalmas út vezetett, melyen nagyon körültekintően kellett átkelni.

Már nagyon vártuk a következő úticélt, a híres Vajdahunyad várat. Egy kis patak feletti híd vezetett a vár bejáratához. Ahogy beértünk tágas várudvar fogadott bennünket. Itt kaptunk 1 órát a vár felfedezésére, melyet minden csoport próbált minél jobban kihasználni. Megtekintettük például a királyi hálószobát, a kínzókamrát, az akkori fegyvereket. A vár néhány termét kortárs festők képeinek kiállítására használják. Megismerkedtünk a várkút történetével. Felmentünk a vártoronyba is, ahonnan gyönyörű volt a kilátás nyílt a városra. Ide egy nagyon szűk csigalépcső vezetett. A vár lépcsőjén készítettük el a csoportképet.

Az Aradra tartó utunk során elhaladtunk Déva vára mellett, amit sajnos nem látogathattunk meg, mert felújítás alatt állt. A buszon felelevenítettük a Kőmíves Kelemen című népballadát.

Utolsó megállónk Arad volt. Felkerestük a Szabadság-szobrot, amely Zala György alkotása. 1890-ben avatták fel, az aradi vértanúk emlékére. Itt egyesével felsoroltuk az aradi vértanúk neveit, majd elénekeltük a székely és magyar himnuszt is. Szomorúan vettük tudomásul, hogy halkan kell énekelni, mert az itt élő emberek sajnos nem nagyon szeretik a magyarokat és a magyar nyelvet. Tiszteletünk jeléül elhelyeztük a megbékélés koszorúját. Marianna néni sok érdekességet mondott a szoborcsoport alakjairól. A csoportképek elkészítése után visszaültünk a buszra és elindultunk a nagylaki határátkelőhöz. Ahogy odaértünk a határra kb. fél órát vártunk, aztán feljött egy határőr és összeszedte a személyi igazolványokat. Szerencsére minden rendben ment, így megkönnyebbülten folytathattuk utunkat hazafelé, immár Magyarország területén. Este 8 óra körül értünk haza, nagyon fáradtan, de rengeteg élménnyel és emlékekkel gazdagabban.

- *dusnoki és fajszi 7. osztályos diákok* –

3. Határtalanul Értékelő óra

Időpontja: 2023. április 24.

Helye: Dusnok – Fajsz Általános Iskola 7. osztályos tanterme

Értékelő óra tartalmi elemei:

- Az utazás során készített képek kivetítésével a megbízott tanulók irányításával élménybeszámoló – értékelőlap kitöltése
- Kooperatív csoportmunkában:
  - közös vélemény kialakítása a tapasztalatok alapján az erdélyi magyarok helyzetéről
  - fényképválogatás a témanap kiállításához
  - közös vélemény kialakítása – Milyen tényezők segítették a nemzeti összetartozás érzésének erősítését a kirándulás során?

4. Nemzeti összetartozás – Határtalanul! témanap

Időpontja: 2023. június 2.

Helye: Dusnok – Fajsz Általános Iskola Fajsz Általános Iskolája

Témanap tervezett tartalmi elemei:

- 1. óra: Emlékműsor a nemzeti összetartozás jegyében
- 2. óra: Prezentációval támogatott úti beszámoló a 7. osztályosok előadásában a felső tagozatos diákok számára.
- 3. óra: Kiállítás megnyitása. (vásárolt tárgyak, erdélyi épületek rajza, fényképek, receptkönyv)
- 4. óra: Tanári beszámoló az út tapasztalatairól, a kérdőívek eredményeinek megvitatása.
- Délután:
  - Táncház – Szilas Néptáncgyűttes közreműködésével. (csángó népdalok, csángó lépéssor)
  - vetélkedő

VIII. Értékelés

ÉRTÉKELŐLAP EREDMÉNYEI

1=egyáltalán nem tetszett   2=kevésbé voltam elégedett   3=megfelelőnek tartottam

4=többnyire jónak tartottam   5=teljes mértékben elégedett voltam

	1	2	3	4	5
Hogyan értékeled az autóbust, amivel utaztunk?	-	-	1 %	53%	46%
Hogyan értékeled a projektvezető, Marianna néni munkáját?	-	-	-	1%	99%
Hogyan értékeled a székelyszentléleki szállást?	-	-	1%	63%	36%
Hogyan értékeled az étkezést (vacsora, reggeli)?	-	-	10%	45%	45%
Hogyan értékeled az 1. nap programját? (Nagyszalonta – Király – hágó – Torockó - Székelyszentlélek)	-	1%	36%	54%	9%
Hogyan értékeled az 2. nap programját? (Szováta – Medve – tó – Parajd – Korond – Farkaslaka – Szejkefürdő)	-	-	-	27%	73%
Hogyan értékeled az 3. nap programját? (Gyilkos – tó – Békés – szoros)	-	-	-	27%	73%
Hogyan értékeled az 4. nap programját? (Csíksomlyó – Csíkszereda – Tolvajos – tető – Máréfalva)	-	-	36%	18%	46%
Hogyan értékeled az 5. nap programját? (Vajdahunyad – Déva - Arad)	-	-	3%	27%	55%
Elégedett voltál -e a kísérő pedagógusok munkájával?	-	4%	4%	31%	68%

Hogyan érezted magad a dusnoki/fajszi iskola diákjaival az 5 nap alatt?	-	10%	-	45%	45%
Hogyan értékeled a csoport magatartását az 5 nap alatt?	-	10%	18%	54%	18%
Hogyan értékeled a saját magatartásodat az 5 nap alatt?	-	-	18%	54%	28%
Ellátogatnál –e még Erdélybe?	IGEN: 100% NEM: 0%				

A program ami számomra a legjobban tetszett:

- parajdi sóbánya
- máréfalvi táncház
- Gyilkos – tó körüli túra
- Mikó vár

A program ami a legkevésbé tetszett:

- táncház
- parajdi sóbányába vezető zsúfolt buszozás
- Torockó nagyon kihalt volt
- nem láthattuk a Déva várat
- Csonkatorony sok lépcsője
- „Nem volt olyan program.”

Egyéb észrevételeim:

- Nagyon sok érdekes dolgot mesélt Marianna néni a projektvezetőnk.
- Nagyon jól esett a székely emberek vendégszeretete.
- Jó lett volna, ha a két iskola diákjai egy szálláshelyen lettek volna.
- Megható volt a megemlékezés az aradi vértanúk kivégzőhelyén.
- Nagyon finomak voltak az erdélyi ételek.
- Jó volt, hogy szinte csak magyar nyelvet hallottunk.

- Tetszett a székely emberek tájszólása.
- Nagyon óvatosan vezettek a buszsofőrök.

KÖZÖSEN KIALAKÍTOTT CSOPORTVÉLEMÉNYEK

Erdélyi magyarok helyzete:

- Vannak iskoláik, ahol magyar nyelven tanulhatnak.
- Fejlett a magyarokat fogadó falusi turizmus.
- Gyönyörű a táj ahol élnek.
- A gyerekeknek a magyaron kívül románul is tanulniuk kell.
- Az erdélyi magyarok összetartók, ápolják nyelvüket és hagyományaikat.
- Befogadók, kedvesek, vendégszeretők.
- Nem tisztelik a románok a magyar emlékhelyeket.
- Sajnos egyre kevesebben vannak, mert a magyar – román házasságból született gyerekek románnak számítanak.

Mit kaptunk a „Határtalanul” programtól?

- Betekintést nyertünk a székely emberek mindennapjaiba, életébe.
- Sok közös maradandó élményt és barátokat.
- Rengeteg tudást és új ismeretet.
- Hazaszeret és nemzeti összetartozás érzését.
- Önállóságot.
- Megismerhettük Erdély nevezetességeit.
- Megismerhettük a Rozetta néptáncsoport tagjait.

A nemzeti összetartozás érzését keltették bennünk:

- Marianna néni projektvezetőnk előadásai és személyisége.
- A meglátogatott magyar történelmi emlékhelyek.
- A szálláson magyarul fogadtak a vendéglátók.
- A székely és magyar himnusz közös eléneklése.
- Az Összefogás Házában Kató néni előadása.
- Közös tánc a Rozetta Táncsoport tagjaival.
- Róza néni vendégszeretete és túrós lepénye.
- A Torockón magyar nyelven beszélgetők bácsik.

Tanácsok azoknak, akik erdélyi útra indulnak:

- Jó idegenvezetőt keressenek!
- Értékeljék az erdélyi emberek vendégszeretetét!
- Fogadjanak szót a kísérő tanároknak!
- Minden helyi ételt kóstoljanak meg!
- Nézzenek utána a látogatott helyszíneknek!
- Nézzék meg előre az időjárás előrejelzést!
- Tekintsenek úgy az ott élő magyarokra mint honfitársakra!

